

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Prima. De Virtute Religionis, & varijs ejus Actibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

DISTINCTIO I.

De Virtute Religionis, & varijs ejus Actibus.

QUAESTIO I.

De natura, objecto, & praestantia virtutis Religionis.

2. **N**omen Religionis à religando dictum est, eò quòd nos Omnipotenti DEO religet, seu astringat; juxta illud D. Augustini, *lib. De vera Relig.* circa finem: *Religet nos Religio uni Omnipotenti Deo.* Quamvis alij aliam hujus nominis derivationem assignent, dum volunt, Religionem dici à relegendo, quòd ea, quæ ad cultum Divinum pertinent, sæpiùs sint animo relegenda, seu revolvenda: vel tandem à reeligendo, quòd per eam Deum, quem per peccatum rejecimus, rursùm eligamus, seu reeligamus.

3. Tripliciter autem sumitur Religio. I. Pro virtute, qua debitum Deo cultum exhibemus. II. Pro fórmula cultus Divini omnibus communi, per quam mancipantur homines obsequio Divino, quantum præcisè necessarium est ad salutem consequendam: sic dicitur Religio Christiana, & Religio Catholica. III. Pro Statu Religioso; nec aliud est, quàm Fidelium ad Christianæ Charitatis perfectionem tendentium, edictis votis perpetuæ Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ, stabilis in communi vivendi modus: in quo sensu dicitur *Religio Seraphica, Religio S. Dominici*, &c. & ejus Professores dicuntur *Religiosi*, & quandoque *Regulares*, à speciali Regula, quam profitentur. In proposito sumitur Religio in prima duntaxat acceptione, seu quatenùs est virtus, prout inscriptio præsentis Distinctionis, & Quaestionis, satis indicat, ibi: *De Virtute Religionis.*

4. CONCL. I. Religio est virtus moralis, inclinans ad debitum cultum DEO tanquam primo rerum omnium Principio exhibendum. Ita Lactantius *lib. 4. Divin. Instit. cap. 28.* estque in re

L I com-

communis. Dicitur, *Virtus*; quæ particula stat loco generis. Et additur, *Moralis*, ad differentiam Virtutum Theologicarum, à quibus distinguitur.

5. Dicitur ulterius, *ad debitum cultum* &c. Ubi per cultum intelligitur honor, non quidem quomocunque, sed cum quadam animi submissione exhibitus *Deo*, tanquam primo rerum omnium Principio, prout denotant verba sequentia. Nam hujusmodi submissionem honor in genere non includit; quia honor exhibetur non solum Superioribus, sed etiam æqualibus, imò & inferioribus, juxta illud Apostoli Rom. 12. *Honore invicem prævenientes*. Honor quippe generatim nihil aliud est, quam testimonium excellentiæ alterius; Cultus autem ulterius addit submissionem unius ad alium: unde Deus honorat quidem Sanctos, non verò colit. Nos verò per virtutem Religionis non solum absolutè seu nudè honoramus Deum, ipsius protestando excellentiam; sed etiam colimus, protestando supremam ejus excellentiam, nostramque ad ipsum submissionem, tanquam ad primum rerum omnium Principium: utpote cum omnia producat, conservet, atque gubernet infinità Sapientiã, Bonitate, atque Potentiã suã.

Objectum
Religionis
quale?

6. CONCL. II. Objectum materiale atque immediatum Religionis, siye *Objectum Quod* (ut loquuntur Theologi) non est Deus, sed ipsemet debitus cultus Deo exhibendus; quamvis virtus Religionis remotè quodammodo, & indirectè, etiam Deum respiciat pro objecto, nempe pro *Objecto Cui*: id est, quem attingit per actus suos tanquam finem, seu cui debitum cultum exhibere studet. Ita Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 30. dubitat. 2.* Herincx *disp. 1. de Religione, quest. 1.* estque in re communis. Ratio est: quia per hoc Religio differt à tribus Virtutibus Theologicis, Fide, Spe, & Charitate, quòd hæc immediatè respiciant Deum, tanquam *Objectum Quod*, saltem primum; ideòque immediatè nos jungant Deo. Econtra verò Religio respicit immediatè cultum Deo exhibendum, tanquam *Objectum Quod*, ipsum verò Deum tanquam *Objectum Cui*, seu mediante cultu, qui ei exhibetur. (a) Porro Objectum formale Religionis vel est ipsa Divina Excellentia, vel debitum in ea fundatum, indèque consurgens honestas colendi Deum.

(a) Ut dicitur
in Tract.
4. Dist. 1.
n. 8. & 10.
Religio inter
virtutes
Moralis
præstantis-
sima.

7. CONCL. III. Etsi Virtutes Theologicæ sint præstantiores Religione, eò quòd immediatè attingant Deum, ramen inter Virtutes Morales Religio est omnium præstantissima. Ita Docto-

res communiter cum D. Thoma 2.2. q. 81. art. 6. Ratio est: quia excellentia virtutum desumitur ex præstantia objecti, ac modi illud attingendi: atqui Religio post Virtutes Theologicas (ut pote quæ pro objecto immediato habent ipsummet Deum) habet objectum præstantissimum, videlicet debitum cultum Deo exhibendum, simulque magis de propinquo accedit ad Deum, tanquam ultimum finem nostrum; ergo. Minor probatur inductione: nam Misericordia v. g. respicit pro objecto miseriam Proximi sublevandam, Justitia jus suum cuiilibet reddendum, & sicloquendo de cæteris; At Religio respicit pro objecto cultum Deo exhibendum, sicque propinquius attingit Deum.

8. CONCL. IV. Nihilominus actus Virtutum Theologicarum, cum aliarum omnium, possunt à virtute Religionis imperari, sicque aliquo modo ad hanc spectare. Ita Herincx *loc. cit. n. 3.* Ballæus *tom. 1. §. Religio. 7. num. 5.* & alij. Ratio est: quia omnes actus aliarum Virtutum possunt assumi ut medium colendi Deum, atque supremam ejus excellentiam profitendi. Sic D. Augustinus c. 3. *Enchiridij* ait, quod *Deus colitur Fide, Spe, & Charitate.* Similiter D. Jacobus *in sua Canonica cap. 1.* ait: *Religio munda & immaculata hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo.* Hoc quippe verificatur ex eo, quatenus ex motivo colendi Deum, nostramque erga eum submissionem profitendi, tales Virtutum actus elicimus; qui proinde à virtute Religionis imperantur, seu causantur. Nisi dicere velis cum Lessio *loc. cit. n. 12.* Religionem & Cultum interdum sumi generatim pro omni Virtutis officio, quo ordinamur ad Deum, sicque accipi in citato S. Scripturæ textu.

A Religione possunt imperari actus virtutum Theologicarum, & aliarum omnium.

QUÆSTIO II.

De varijs actibus virtutis Religionis.

9. **A**dvertendum, quòd quamvis Religio interdum sumatur generatim pro omni actu virtuoso, quo ad Deum ordinamur, eique obedire & placere studemus (nam & hoc modo servire Deo, sicque nostram erga Deum submissionem profiteri satagimus) propriè tamen illi sint actus virtutis Religionis, atque ab ea proximè eliciantur, qui peculiariter continent nostram erga Deum subjectionem, seu quibus propriè signi-

Religio generatim, & propriè accepta.

significamus Divinam Excellentiam, & nostram erga Deum submissionem. Et de his loquendo, fit

Actus Religionis universim quot?

10. CONCL. I. Actus Religionis universim sunt undecim, videlicet Adoratio, Oratio, Devotio, Sacrificium, Oblatio, Primitiæ, Decimæ, Votum, Juramentum, Adjuratio, & Laus Dei. Ita Doctor Angelicus 2. 2. q. 82. & seqq. cum communi; & patet bunc singula magis ex dicendis.

Alij sunt interni, alij externi,

11. CONCL. II. Ex hujusmodi actibus Religionis, alij sunt interni, alij externi. Horum priores sunt, qui solâ mente interiorius perficiuntur; ut sunt Devotio, & Oratio: datur enim & Oratio mentalis, ac proinde hæc non necessariò in opus externum prodit. Posteriores sunt, qui in opus externum prodeunt: ut sunt Sacrificium, Oblationes, præstatio Primitiarum, vel Decimarum, & hujusmodi. Et de his omnibus singillatim agendo, fit

Devotio, ut est specialis actus Religionis, quid?

12. CONCL. III. *Devotio*, ut est specialis actus Religionis, nihil aliud est, quàm interna quædam sui ipsius ad cultum Divinum oblatio, seu traditio; & rectè describitur, dicendo: Devotio est actus voluntatis hominis, offerentis seipsum Deo ad servendum. Ita communis: nam *Devotio* dicitur à *devovendo*, seu se ad alicujus servitium totaliter obtrungendo. Unde & olim apud Gentiles *Devoti* dicebantur, qui se ipsos Idolis devovebant in mortem.

Devotionis largior acceptio.

13. Dicitur notanter, *Devotio*, ut est specialis actus Religionis, Siquidem Devotio quandoque sumitur non pro actu peculiari, sed pro ipsa pia affectione, seu promptitudine ad faciendum ea, quæ sunt Cultûs Divini; ut sunt Orationes, Laudes Dei, Sacrificium, &c. Qua ratione illi, qui promptè & ferventer talia affectant, & superatis vani timoris, tergiversationis, & aliarum perturbationum difficultatibus, cum gaudio spiritali similia præstant, dicuntur *Devoti*: & meritò, quia ostendunt se Divino cultui & servitio esse totaliter addictos, & mancipatos. Hinc etiam nonnunquam illi, qui in sæculo vivunt sub obedientia & directione alicujus Patris Spiritualis, *Devoti* appellantur, utpote specialius Dei servitio dedicati.

Devotionis causæ.

14. Porrò Devotionis hujus causa principalis est Spiritus sanctus, intellectum illuminans, & voluntatem accendens: quamvis ex parte nostra plurimum ea foveatur ex attenta & frequenti consideratione Divinarum Perfectionum, Beneficiorum Creationis, Conservationis, Gubernationis, ac præsertim Redem-

demptionis per Christum factæ, atque vicissim propriæ nostræ indigentia & miseriæ. Nam ex harum pia ruminacione oritur in nobis humilitas, & pia affectio totaliter nos Divino cultui & servitio mancipandi; sicque immiscent se diversi actus aliarum Virtutum, præsertim Theologicarum.

15. CONCL. IV. *Sacrificium* propriè acceptum, ac prout est actus distinctus à cæteris actibus Religionis, est oblatio externa rei permanentis Deo exhibita, qua significatur supremum Dominium atque excellentia Dei, & subjectio sacrificantis ad ipsum, mediante aliquâ ipsius rei oblatæ destructione, seu immutatione. Ita in re communis. Dicitur, *Oblatio externa*. Quia *Sacrificium* propriè dictum est actus Religionis, & quidem externus, consistens in externa alicujus rei oblatione: prout in Veteri Lege factum legimus in immolatione bouum, arietum, vitulorum, hircorum, Agni Paschalis, atque in effusione diversorum libaminum. Sed hæc omnia *Sacrificia* defactò in Lege Evangelicâ coadunata sunt in uno tremendo, & incruento Mislæ Sa- (a) *Tract. crificio*; de quo tamen plura suo loco. (a) Dicitur ulterius, 14. *Dist. s. qua significatur supremum Dominium Dei, & subjectio sacrificantis ad per totum. ipsum*. Siquidem in hoc consistit ratio virtutis Religionis, quòd Deo debitum exhibeamus cultum cum nostra erga ipsum sub- (b) *Ut di- missionem*. (b) *Et in Quest. præc. n. 5.*

16. Additur verò, *Sacrificium* propriè acceptum, & prout est actus distinctus à cæteris actibus Religionis. Siquidem largè ac impropriè loquendo, *Sacrificium* quandoque accipitur pro quolibet opere bono, quod instar Sacrificij Deum placat, & conciliat: quo modo Contritio, Eleemosyna, imò & quodvis opus justitiæ, non rarò in S. Scriptura *Sacrificium* vocatur, ut Psal. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*. Psal. 4. *Sacrificate sacrificium justitia*. Et Psal. 49. *Sacrificium laudis honorificabit me*, & alibi. Verùm in hisce textibus *Sacrificium* non accipitur propriè, ac prout est actus specialis Religionis, sed impropriè, atque largè pro quolibet actu bono in Deum relato.

17. CONCL. V. *Oblationis* nomen dupliciter sumitur: I. Latè seu genericè, pro omni videlicet re ad cultum Divinum oblata, seu data: quo modo quaslibet oblationes ad Dei cultum factas, & ipsas quoque Primitias atque Decimas comprehendit. II. Propriè, ac prout est specialis actus Religionis; sicque *Oblatio* accipitur pro spontaneis illis oblationibus seu donis, quæ Fideles ob Dei cultum atque honorem ad Altare deferre

(c) *Plura de his Tract. 11. Dist. 4. n. 9. & seqq.* ferre solent : quales oblationes ad Templum, & Arcam Dei, olim plurimas factas esse, constat ex S. Scriptura passim; talesque etiam defacto tum sub Missarum Solemnij, tum alijs crebro fieri videmus. (c)

Primitia, quid? 18. CONCL. VI. *Primitia* vocantur primi fructus agrorum, vinearum, hortorum, & arborum, Deo ut Largitori omnium bonorum in signum gratitudinis, nostraque subjectionis oblatis. Unde patet, oblationem Primitiarum esse specialem actum virtutis Religionis, & quidem externum; cum non nisi per actualem primorum fructuum ad Dei cultum oblationem fiat. Ceterum in animalibus *Primitia* proprio nomine appellantur *Primogenita*.

Decimæ, quid? 19. CONCL. VII. *Decimæ* rectè definiuntur, quòd sint Pars decima omnium fructuum justè acquiritorum, Deo in recognitionem universalis sui Dominij debita, atque Ecclesiæ Ministris quot annis exolvenda. Ita in re communis, & desumitur ex *can. Decimas Deo. 16. quest. 7. & cap. Tua nobis. de Decimis*, ibi: *Decimæ, quas Deus in signum universalis Dominij, sibi reddi precepit, suas esse decimas & primitias asseverans*, cum concordantijs. Verùm de Decimis, quin & Oblationibus ac Primitijs, ex professò alibi. (d)

(d) Tract. 11. Dist. 4. quest. 1. & seqq. *Adjuratio, quid?* 20. CONCL. VIII. *Adjuratio* est rei sacræ contestatio ad permovendum alterum. Ita communis. Sic *1. Thessal. cap. ult.* Apostolus petijt, dicendo: *Adjuro vos per Dominum, ut legatur epistola hæc.* Item *Matth. 26.* Princeps Sacerdotum adjuravit Christum, dicendo: *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus*, & alibi. Igitur Adjuratio debite facta est actus Religionis, quia per Divini Nominis invocationem, vel alterius rei sacræ reverentiam adjurando alterum, boni quidpiam ab eo obtinere contendimus; estque Deo gratissimum, si reverentiâ & amore sui quispiam adjuranti obsequatur, prout & Christus illicò Principi Sacerdotum sese adjuranti obsecutus fuit, dicendo manifestè veritatem, de qua interrogabatur.

Fit duobus modis. 21. Duobus autem modis Adjuratio fieri potest, videlicet præcipiendo, & deprecando. Exemplum prioris habetur in citatis verbis Apostoli *1. Thessal. cap. ult.* Et hoc modo etiam adjurantur dæmones in Exorcismis Ecclesiæ, eisdem imperando, & hac Divini Nominis, atque rerum cælestium contestatione, terrorem incutiendo. Exemplum posterioris habetur in precibus Ecclesiæ, per Christi adjurationem supplicantis exaudiri, dum in earum fine subjungere solet: *Per Dominum nostrum Jesum Chri.*

Christum &c. vel absolutè, Per Christum Dominum nostrum. Item & in Litanijis deprecari Deum, Per crucem & passionem, Per mortem & sepulturam Christi Domini, ac hujusmodi.

22. CONCL. IX. Cùm Laus præconium importet, ac propriè sit populi de aliquo recta loquentis, prout explicat Calepinus: quid sit Laus Dei, notum erit omnibus Laudes Divinas in Ecclesia quotidie & audientibus, & personantibus; juxta illud Apoc. 19. *Laudem dicite Deo nostro omnes Sancti ejus, & qui timetis Deum, pusilli & magni.* Et Psal. 33. *Semper laus ejus in ore meo.* Quamvis Laus Dei, dum fit à nobis Viatoribus, fermè semper Orationi misceatur, sicque ad hanc reduci possit, ut notat Lessius *Lib. 2. cap. 37. num. 1.*

QUÆSTIO III.

De Adoratione Deo debita.

23. Explicatis præcedenti Quæstione nonnullis actibus virtutis Religionis, qui minori discussione indigere videbantur, pergendum ad reliquos (Juramento, & Voto ad specialem Tractatum reservato) singillatim explicandos. Et primo loco occurrit Adoratio, utpote præstantissimus Religionis actus, per quem reveremur supremam Dei Majestatem, nosque illi quantâ possumus corporis & animæ demissione subjicimus. Siquidem, ut inquit S. Damascenus Orat. 1. de Imaginibus: *Adoratio est submissionis nota; id est, Adoratio est actus, quo quis alteri se submittit in recognitionem suæ excellentiæ.*

24. Quia verò varia sunt excellentiarum genera, hinc pariter diversæ distinguuntur Adorationum species. Et quidem imprimis datur Adoratio merè Civilis, seu politica; qualis exhibet solet Regibus, Principibusque, propter excellentiam sui status, seu potestatis humanæ, quam præ alijs habent: quo modo passim in S. Scriptura leguntur quidam adorasse suos Reges; ut David 1. Reg. 20. *Adoravit tertio Jonathan, cadens pronus in terram.* Verùm de Adoratione merè Civili in proposito non agitur, sed solum de Adoratione sacra sive religiosa, quæ cupiam exhibetur ob excellentiam suam sacram & supernaturalem. Et de hac loquendo, sit

25. CONCL.

Hujus tres
sunt species,
nimirum
Latria,

Hyperdu-
lia,

Et Dulia.

Adorationis
Objectum
duplex, ma-
teriale &
formale.

Deo debe-
tur Cultus
Latriæ.

Tres Perso-
næ Divinæ
sunt unâ
Adoratione
adorandæ;
quomodo?

25. CONCL. I. Adorationis sacræ seu religiosæ tres sunt species, videlicet Latria, Hyperdulia, & Dulia. Ita communis Catholicorum. *Latria* juxta receptum Theologorum sensum, significat supremam & singularem illam Adorationem, quæ soli Deo propter summam atque infinitam suam excellentiam debetur: unde taliter describi solet: Adoratio Latriæ est actus Religionis, quo quis alteri (scilicet Deo) sese submittit tanquam habenti supremam supra se excellentiam. Per *Hyperduliam* intelligitur Adoratio, seu cultus ille, qui exhibetur creaturæ cuiusdam propter singularissimam suam excellentiam: & talis competit Beatissimæ MARIÆ Virgini, propter excellentiam Maternitatis DEI, ac specialissimam Sanctitatem, aliaque excellentissima dona sua. Per *Duliam* verò communiter intelligitur cultus ille, qui debetur Sanctis propter supernaturalem excellentiam suæ sanctitatis & gloriæ, quam habent in cælis.

26. Et notandum est, quòd objectum Adorationis sit duplex, formale scilicet & materiale. *Objectum formale* Adorationis est ratio ipsa, propter quam aliquid adoratur: cujusmodi ratio adorandi semper est dignitas & excellentia reperta in persona, quæ adoratur. *Objectum materiale* est ipsamet res, seu persona adorata, in qua reperitur ejusmodi excellentia. Sic cum Christum Dominum adoramus cultu Latriæ, ipsemet Christus est objectum materiale Adorationis; Divinitas verò Christi, ejusque suprema excellentia, est objectum formale ipsius.

27. CONCL. II. DEO, totique Sanctissimæ Trinitati, ac cuilibet Personæ Divinæ, debetur cultus Latriæ. Ita certa, & indubitata omnium Catholicorum: cum quælibet Persona Divina sit DEUS: DEO autem propter supremam suam in omnes excellentiam deberi cultum Latriæ, patet ex ipsa hujus nominis explanatione jam posita.

28. CONCL. III. Tres personæ Divinæ unâ Adoratione sunt adorandæ; non quidem sic hoc intelligendo, quasi una non possit distinctè ab alijs adorari, sed sic, quòd aliæ duæ explicitè non excludantur. Ita communis Theologorum, ac præsertim Matrius *disp. 11. Theol. Mor. n. 18.* Ratio prioris partis est: quia una est essentia, excellentia, Divinitas atque Majestas omnium trium Personarum Divinarum; & per consequens una Adoratio debetur omnibus. Altera pars patet: quia sicut unam Divinam Personam possumus distinctè concipere ab alia, ita & ado-

adorare, modò alteram explicitè non excludamus. Unde in Litanijis nunc Patrem, nunc Filium, nunc Spiritum sanctum invocamus; & pleræque Orationes Ecclesiæ diriguntur modò ad Patrem, modò ad Filium, modò ad Spiritum sanctum, quamvis interim cæteræ Personæ explicitè non excludantur. Impium enim, ac nefarium esset, alias excludere explicitè; quia licèt tres sint Personæ SS. Trinitatis, una tamen omnium est Essentia, Divinitas atque Majestas. Hinc dum unam Personam SS. Trinitatis adoramus, ac invocamus, semper implicitè ad alias duas, ceu unum Deum, nostra dirigitur adoratio, atque invocatio.

29. CONCL. IV. Christus est adorandus Adoratione Latriæ. Christus adoratur Cultu Latriæ.
 Est de fide. Ratio est: quia Christus non solum est homo, sed etiam verus Deus, cui utrique debetur cultus Latriæ. Nec obstat, quòd Christus simul includat naturam humanam, quæ non videtur posse adorari cultu Latriæ. Resp. enim, hinc solum sequi, quòd natura humana non spectet ad objectum formale Adorationis, sive quòd non sit ratio formalis adorandi Christum, utpote quæ est Divinitas ejus: non autem, quòd non spectet ad objectum materiale, seu *Quod* Adorationis, ut loquuntur Theologi. Nam, quia juxta Symbolum S. Athanasij, licèt Christus sit *Deus & homo non duo tamen, sed unus est Christus*, etiam unicà Adoratione Latriæ is adoratur: in qua tamen ratio formalis & motiva adorandi est Divinitas ejus; objectum verò materiale, seu *objectum Quod*, ac terminus adæquatus hujus Adorationis, est unus ac totus Christus, verus Deus verusque homo.

30. CONCL. V. Etiam Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum est adorandum cultu Latriæ. Ita omnes Catholici; estque novissimè definitum in Concilio Tridentino *Sess. 13. cap. 5. & can. 6. ibi: Si quis dixerit, in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum unigenitum Dei Filium non esse cultu Latriæ, etiam externo adorandum, &c. vel non publicè, ut adoretur, populo proponendum, & ejus Adorationes esse idololatrias, anathema sit.* Ratio est: quia in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento adest, realitèrque continetur Christus Dominus, verus Deus, cultu Latriæ dignissimus.

SS. Eucharistiæ Sacramentum est adorandum Cultu Latriæ.

M m

QUÆ-

Q U Æ S T I O I V.

De Cultu Sanctorum, Sacrarum Reliquiarum,
atque Imaginum.Adoratio
absoluta,
& respecti-
va, quid?

31. **A**Dvertendum, quòd Adoratio alia sit absoluta, alia respectiva. Absoluta convenit rei intellectuali, quæ per se honorabilis, atque adorabilis est: sic Deus, ac Christus cultu Patriæ absoluto est adorandus. Unde *Adoratio absoluta* illa est, qua quis colitur ob perfectionem, atque excellentiam sibi intrinsicam. *Adoratio respectiva* verò, qua quis adoratur seu colitur propter excellentiam alterius, quam repræsentat, aut in ordine ad eam consideratur: unde hæc convenit rebus etiam ratione carentibus, utputà sacris Imaginibus, quæ non propter se, sed propter alium, quem repræsentant, honorantur. His notatis sit

Sancti in
cælis ado-
rantur Cul-
tu Dulciæ, &
B. V. Maria
Cultu Hy-
perdulciæ
absoluto.
Hic cultus
est sacer.

32. CONCL. I. Sancti cum Christo in cælis regnantes, adorantur seu coluntur cultu Dulciæ absoluto, propter excellentiam suæ sanctitatis & gloriæ: Beatissima Virgo MARIA verò cultu Hyperdulciæ, tum ob perfectissimam atque excellentissimam ejus præ cunctis puris creaturis Sanctitatem & gloriam, tum ob singularissimam dignitatem Maternitatis DEI, qua verè nominatur, & est Mater DEI & Christi. Ita omnes Catholici,

33. Et nota, hujusmodi Adorationem seu cultum Sanctorum (qui duotermine apud Theologos inter se confunduntur; quamvis inter rudiores, ac præsertim in publicis Concionibus linguâ germanicâ habitis, ly *Adorare*, cultum Patriæ Deo debitum, & ly *colere* seu *venerari*, cultum Sanctorum denotare soleat) esse cultum sacrum & religiosum: quia objectum ejus formale, nempe excellentia Sanctitatis, gratiæ, & gloriæ, propter quam Sanctos, tanquam Dei Amicos veneramur, est aliquid sacrum & supernaturale. Unde sequitur, cultum Sanctis cum Christo in cælo regnantibus exhibitum, specie distingui à cultu merè civili & politico, qui hominibus; v. g. Regibus, Principibus &c. propter dignitatem sui statûs, vel potestatem humanam dari solet.

SS. Reli-
quiar, &
Imagines,
quomodo
venerentur?

34. CONCL. II. Sacræ Reliquiæ, & Imagines Sanctorum, venerantur cultu Dulciæ respectivo; Imagines autem Beatissimæ MARIÆ Virginis cultu Hyperdulciæ respectivo; ac tandem Ima-

Imagines Dei & Christi, item & Sacra Crux Christi, cultu Latriæ respectivo. Ita rursus Catholici omnes. Et quidem loquendo de sacris Reliquiis Sanctorum, in Concilio Trident. Sess. 25. in Decreto de Invocatione Sanctorum &c. sic habetur statutum: Sanctorum quoque Martyrum, & aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, & templum Spiritus sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda & glorificanda, à Fidelibus veneranda esse, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur. Hæc Concilium, exinde oppositum affirmantes denuo condemnans, prout iam pridem eos damnavit Ecclesia.

35. Loquendo nunc de cultu Sacrarum Imaginum, quas eum memoriæ gratiâ, atque ad recolenda Christi & Sanctorum gesta, cum ad impertiendum eisdem honorem debitum atque venerationem retinendas esse, Fides Catholica, atque perpetua Traditio Ecclesiæ docet, sunt inprimis benè notanda verba S. Concilij Trident. loc. cit. sic statuentis: Imagines porrò Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis præsertim habendas, & retinendas, eisque debitum honorem & reverentiam impertiendam: non quòd credatur inesse aliqua in ijs divinitas, vel virtus, propter quam sint colenda; vel quòd ab eis sit aliquid petendum, vel quòd fiducia in Imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat à Gentibus, quæ in Idolis spem suam collocabant: sed quoniam honor, qui eis exhibetur, refertur ad Prototypa, quæ illa repræsentant, ita ut per Imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illa similitudinem gerunt, veneremur, id quòd Conciliorum, præsertim verò secunda Nicænæ Synodi decretis contra Imaginum oppugnatores est sancitum. Hæc Concilium; cui modo loquendi ubique nos oportet insistere.

36. Ulterius quoad hunc Sacrarum Imaginum cultum advertendum est cum Pillucio tract. 23. de Religione, cap. 1. n. 27. & alijs, dupliciter Imagines considerari, ac venerari posse. Primo, quatenus sunt res quædam sacræ, spectantes ad usum Pietatis, & Religionis; quòd est, considerare Imagines materialiter. Deinde, quatenus sunt Imagines, ac repræsentativæ Prototypi; quòd est considerare Imagines formaliter. Si ergo considerentur Imagines primo modo, honorandæ sunt tantum ut res quædam sacræ; prout etiam vestes spectantes ad usum Pietatis & Religionis, in veneratione habentur: si secundo modo, honorandæ sunt sicuti Prototypa, cultu tamen respectivo. Circa quòd ultimum extat communissimum inter Doctores dictum, quòd si Prototypon adoretur adoratione Latriæ absolutâ, Ima-

Verba notabilia Conc. Trid. circa cultum SS. Imaginum

Imagines possunt dupliciter considerari quomodo

go ejus adoranda sit adoratione Latriæ respectivâ; si autem Prototypon adoratur adoratione Hyperdulæ, vel Dulæ absolutâ, Imago ejusdem adoretur adoratione Hyperdulæ, vel Dulæ respectivâ.

Objectio
Hæreticorū
contra Ima-
gines dilui-
tur.

37. Nec dicatur cum Hæreticis. *Exodi cap. 20.* habetur: *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, qua in celo desuper &c.* ergo usus Imaginum est illicitus. Resp. enim negando consequentiam; nam loco citato, & in alijs hujusmodi S. Scripturæ locis, non prohibentur Imagines absolutè, vel quodcunque sculptile, sed solum, ut non fiant ad adorandum ea. Unde *loc. cit.* mox subjungitur: *Non adorabis ea, neque coles:* eo videlicet modo, sive cultu Divino, quo Gentiles adorabant communiter sua Idola, deosque alienos. Et certè, si Imaginum, aut cuiuscunque sculpturæ usus fuisset dictis verbis absolutè prohibitus, Salomon pessimè egisset, quòd in Templo Jerosolymitano posuerit duos Cherubim, *3. Reg. 6.* Imò & Deus præcepisset contraria, dum Moyse *Num. cap. 21.* præcepit, ut faceret Serpentem æneum: quod absit dicere.

Homines
Sancti nec-
dum Cano-
nizati non
possunt cul-
tu publico
honorari,
benè tamen
privato.

38. CONCL. III. Homines vitæ Sanctitate, vel Martyrij fama insignes, quamdiu à Summo Pontifice vel Ecclesia, in numerum Sanctorum necdum sunt relati, non possunt cultu publico & solemniter honorari, benè tamen cultu privato. Ita Bellarminus *lib. 1. de Sanctis, cap. 10.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 43. n. 3. & seq.* & alij communiter. Idque desumitur ex *cap. 1. & ult. de Reliquijs & venerat. Sanct.* ubi prohibetur, aliquem publicè venerari pro Sancto absque autoritate Romanæ Ecclesiæ; sicque à sensu contrario privatus honor permittitur.

Cultus pub-
licus, &
privatus,
quis?

39. Porrò per *Cultum privatum* intelligitur ille, qui non exhibetur tanquam institutus ab Ecclesia, neque nomine Ecclesiæ, sed fit ex peculiari devotione colentis; sive deinde talis cultus fiat privatim, sive publicè videlicet alijs. *Cultus* autem *publicus*, seu solemniter, non ideò dicitur talis, quòd coram alijs exhibeatur, sed quia defertur nomine Ecclesiæ, & tanquam ab ea institutus.

Corollaria
de cultu
privato.

40. Hinc sequitur I. Imaginem Sancti nondum Canonizati, neque Beatificati, posse in domibus nostris depingi & retineri, licere pedes vel manus talium Sanctorum deosculari, ipsorum vestes accipere, Reliquias asservare, in eorum honorem jejunare, preces ad Deum fundere, &c. sive alij hoc videant, sive non, dummodò absit scandalum. Ratio est: quia hujusmodi cultus est privatus, & non fit nomine Ecclesiæ.

41. Sequitur H. Non posse Episcopum in honorem Sancti necdum Canonizati diem Festum instituire : quia cultus publicus, qualis est celebratio Festi, Sanctorum nondum Canonizatorum, refer vatus est Summo Pontifici, *cit. cap. 1. de Reliq. & venerat. Sanctorum.* Item non licet privatim, aut publicè, in Litanijs, vel Officio Divino, invocare Sanctum nondum Canonizatum : quia Litaniz, & Divinum Officium, sunt cultus, qui Sanctis exhibetur tanquam institutus ab Ecclesia, & nomine totius Ecclesiz. Sanchez *loc. cit. n. 5.* Bonacina *disp. 3. in Decalogum, quest. 1. num. 2.* cum alijs. Idem dicendum de SS. Missz Sacrificio, ob eandem rationem : unde si à Fidelibus petatur celebratio Missz in honorem alicujus Sancti necdum Canonizati, oportet celebrare Missam de Festo vel Feria occurrente, & non propriam Missam, acceptam de Communi cum memoria, & invocatione talis Sancti. Insuper non licet necdum Canonizati Reliquias publicè venerandas proponere, sive in Processionibus circumferre, aut Altaria vel Tempia ipsis dedicare : hujusmodi quippe cultus pariter censetur publicus, ac proprius eorum, qui ab Ecclesia in Sanctorum numerum sunt relati.

42. Veruntamen hoc intelligendum est, nisi vel speciali Indulto Apostolico provisum fuerit : quo modo patet aliunde, non raro hætenus pro certis locis unum vel alterum prædictorum, imò & ipsam celebrationem Divini Officij de nonnullis Sanctis concessam esse, absque alia solemnè eorum Canonizatione, vel Beatificatione. Vel nisi per antiquam Traditionem, aut universalem Ecclesiz consensum, de cuiuspiam Sanctitate constet : nam hujusmodi approbatio æquivaleret Canonizationi, & antiquitas non requirebatur forma Canonizationis, quæ nunc in usu est. Bonacina *cit. n. 2.* Sanchez *n. 11.* Suarez, ac alij, & concordant dicenda *num. seq. in fine.*

43. CONCL. IV. Imaginibus Defunctorum, qui cum bona Sanctitatis fama decesserunt, non possunt apponi Aureolæ, sive Radij; neque ipsæ in Oratorijs, aut locis publicis exponi, donec à Sede Apostolica Beati declarentur; & si quæ appositæ sunt omninò amoveri debent. Ita Angelus Lantusca *in Theatro Regularium, x. Beatificatio, num. 2.* idque patet ex Decreto Urbani VIII. quod incipit, *Sanctissimus* (& habetur tomo 4. Bullarij Romani, *Constit. 39. dicti Pontificis*) atque ex alia speciali ejusdem Constitutione, quæ incipit, *Celestis Hierusalem* (ac refertur in *cit. Bullario, Constit. 134. dicti Pont.*) ubi præfatus Pontifex, volens

Corollaria de Cultu publico.

Limitatio prædictorum.

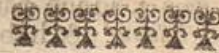
Forma Canonizationis, quæ nunc est, olim non requirebatur.

Decretum Urbani VIII. circa Imagines Sanctorum necdum Beatificatorum.

occurrere abusibus, qui irreperunt in colendis quibusdam cum Sanctitatis, aut Martyrij fama vel opinione defunctis, & necdum Canonizationis, vel Beatificationis honore ab Apostolica Sede insignitis, sub gravibus poenis prohibuit, ne ejusmodi hominum cum Sanctitatis, seu Martyrij fama (quantacunque illa sit) defunctorum Imagines cum laureolis, radijs seu splendoribus, in Oratorijs, Ecclesijs, aliisque locis publicis aut privatis apponantur; neve eorum gesta, miracula, revelationes, seu quaecunque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta, sine recognitione & approbatione Ordinarij in libris enarrentur; & ne ad eorum sepulchra Tabellæ, atque Imagines ex cera, argento, aliave materia confectæ, vel lampades appendantur. Ubi tamen illicò subjungens Summus Pontifex declarat, quod per suprâ scripta præjudicare in aliquo nolit, neque intendat ijs, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel in memorabilem temporis cursum, aut per Patrum Virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientiâ, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur.

Declaratio
dicti Decreti

44. Quia verò postmodum occasione dicti Decreti à quibusdam revocabatur in dubium, an Tabellas & Imagines, quas imposterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatas conservare liceret? Eadem Sanctitas sua, quæ tantummodò voluit occurrere abusibus, qui irreperere videbantur, in alio Decreto (& refertur in cit. Bullario, ad finem præallegatæ Constitut. 39. nec non & in cit. Constit. 134.) declaravit, quod suæ intentionis nunquam fuerit prohibere oblationem, receptionemque Tabellarum & Imaginum hujusmodi; ita ut approbantibus Ordinarijs in secreto aliquo, seorsum ab Ecclesia, loco custodiri, ibidemque jam amota collocari & asservari possint, ut si quando Dominus talium Virorum merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent hujusmodi Sanctitatis qualescunque probationes, Apostolicæ Sedis judicio tunc examinanda.

QUÆ

QUÆSTIO V.

De Oratione, & conditionibus ad ipsam requisitis.

45. **O** Ratio quandoque sumitur largè, videlicet pro quacunque actione bona, atque ex pia intentione procedente: in qua acceptione videtur intelligendum illud Lucæ 18. *Oportet semper orare, & nunquam deficere.* In quem textum Ven. Beda ait: *Semper orat, qui semper secundum Deum operatur.* Deinde sumitur Oratio magis propriè, nimirum pro quovis animi pio motu erga Deum: hoc modo capitur à S. Damasceno lib. 3. de Fide, cap. 24. dicente, quòd *Oratio sit ascensus mentis in Deum; & sic comprehendit sub se etiam illos pios motus intellectus & voluntatis, quibus Deum laudamus, benedicimus, atque pro acceptis beneficijs gratias agimus.* Propriissimè tandem Oratio sumitur pro petitione seu postulatione alicujus boni ad Deum factâ; cujusmodi petitionem ipsum ly *Orare*, ex primæ va sua institutione importat.

Oratio vana
rè accipi-
tur.

46. **CONCL. I.** Oratio propriissimè accepta, est rationabilis alicujus boni à Deo postulatio: sive, est decentium à Deo petitio, Ita in re communis. Tria siquidem in oratione spectari possunt, I. Desiderium nostrum, quo bonum aliquod nobis, alijsve conferri, vel malum averti cupimus. II. Hujus desiderij practica quædam explicatio, qua Deum conamur inducere ac permovere, ut id præstet, pro quo rogamus. III. Collatio boni desiderati; qualis fit à Deo. Ipsa verò essentia orationis consistit in secundo actu, nimirum in explicatione desiderij nostri per modum deprecationis, seu petitionis.

Oratio prop-
riissimè ac-
cepta, quid?

47. **CONCL. II.** Oratio rectè dividitur in mentalem & vocalem, ac rursus in publicam & privatam. Ita communis. Oratio mentalis, mentalis est, quæ non voce, sed mente formatur; exercendo videlicet interiores animæ potentias circa Deum, & Mysteria potissimum Fidei, cum interna & familiari ad Deum colloquutione, variisque pijs affectibus voluntatis: prout fit in Meditatione; de qua D. Augustinus lib. de Spiritu & anima, cap. 70. ait: *Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, devotio verò perficit orationem.* Cæterum Oratio vocalis est, quæ formatur vocalis;

Vocalis;
di-

distinctis verbis ad extrà prolatis, exprimentibus pium internum desiderium nostrum ad Deum. Additur notanter, *exprimentibus pium internum desiderium*. Nam hæc sine ulla attentione, atque interiori affectu prolata, parum prodest, quin potiùs iram Dei provocat, juxta illud vulgatum:

Si mens non orat, in vanum lingua laborat.

Publica, &

Et tales meritò reprehenduntur illis verbis: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Isaïæ 29. & Matth. 15. Oratio publica dicitur, quæ nomine totius Fidelis populi per Ministros Ecclesiæ Deo offertur; ut fit in Missa, & Horis Canonicis: & talis necessariò debet etiam esse vocalis. Oratio privata est, quam singuli privatim quocunque decenti modo peragunt: de qua loquitur Apostolus 1. Timoth. 2. *Volo ergo viros orare in omni loco, &c.*

Privata,
quæ?

Oratio ali-
qua est præ-
cepta,

48. CONCL. III. Oratio aliqua est præcepta à Deo, & adultis usum rationis habentibus necessaria ad salutem. Ita communis; & patet ex S. Scriptura, orationem passim nobis inculcante: ut Coloss. 4. *Orationi instate, vigilantes in ea.* Item 1. Thess. ult. *Sine intermissione orate,* & alibi. Accedit ratio: quia auxilia Divinæ gratiæ, sine quibus homo nequit consequi salutem, communiter à Deo non conferuntur, nisi ad humiles preces nostras, juxta illud Matth. 7. *Petite, & dabitur vobis.*

Quibus
temporibus
urgeat præ-
ceptum
Orationis?

49. Porrò tempora necessariò orandi, seu quibus urget præceptum Orationis, aptè determinantur à Sannig *tract. de Relig. dist. 1. quest. 3.* & alijs: ut primò sit necessitas orandi ad Deum tempore obligationis, quo peccator tenetur se reponere in statum gratiæ. Deinde tempore gravis tentationis, quæ alio congruenci remedio repelli nequit. Rursus tempore manifesti periculi mortis, quam constitutus in illo subire debet. Quartò tempore gravis pressuræ Reipublicæ, aut Proximi, quæ solâ oratione aboleri potest. Et tandem, quotiescunque aliquod auxilium Divinum speciale necessarium est ad salutem spiritualem, vel corporalem. Atque, ut taceantur particulares obligationes Clericorum, aut Beneficiariorum ad perfolvendum Horas Canonicas, vel Confitentium ad implendam Pœnitentiam injunctam; haud desunt Doctores, non excusantes à peccato veniali eos, qui manè ac vesperi orare negligunt, tum Deo gratias debitas referendo pro receptis præteritâ die aut nocte beneficijs, tum ejus auxilium implorando pro evitandis instantibus periculis. Cæteri verò satis communiter fatentur, Orationem non posse intermitti ad longum tempus, utpocâ ad mensëm, vel, ut ali-

aliqui volunt, ad octo dies. Herincx *disp. 1. de Religione, q. 3. n. 19.*
& concordant dicta superius *Tract. 4. Dist. 2. Quaest. 3.*

50. CONCL. IV. Non modò bona spiritualia, sed etiam temporalia, à Deo rectè postulantur; ita tamen, ut bona temporalia, v. g. sanitas, longitudo vitæ, officia, divitiæ, &c. non omninò absolute, sed solùm sub conditione, quatenus ad bonum salutaremque usum, atque ad vitam æternam consequendam profunt, neque saluti animæ obsunt, rectè à Deo postulentur. Ita communis; & constat ex Oratione Dominica, in qua juxta Christi instructionem bona tum spiritualia, tum temporalia, postulantur. Quòd autem bona temporalia non absolute, sed duntaxat ut conducentia ad vitam æternam, rectè postulentur à Deo per orationem, patet ex eo: quia non rarò ejusmodi bona sunt homini occasio ruinæ spiritualis, ac protrahunt in peccatum; unde in hujusmodi circumstantiis, Deo optimè præcognitis, malè eadem absolute peterentur.

Quæ bona rectè per Orationem postulantur à Deo?

51. CONCL. V. Oratio, si fiat cum debitis conditionibus, indubitata, atque ex Christi promissione infallibilem habet efficaciam. Ita Sannig *loc. cit. num. 6.* Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 1.* & Theologi communiter cum D. Thoma *2. 2. q. 83. art. 15. ad 2.* Habetur hoc clarè ex S. Scriptura, ac Christi promissione, dicentis, Matth. 7. *Petite, & dabitur vobis.* Item Lucæ 11. *Omnis, qui petit, accipit.* Et rursus Ioan. 16. *Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Atqui promissio Christi est infallibilis; ergo.

Oratio debite facta habet infallibilem effectum.

52. CONCL. VI. Condiciones, quibus concurrentibus semper aliquis impetrat, quod petit, quatuor sunt: ut videlicet quis pro se petat, necessaria ad salutem, piè, & perseveranter. Ita Doctor Angelicus *loc. cit.* & alij. Et hæc quatuor condiciones continentur in præallegatis Salvatoris verbis, Ioan. 16. Nam *ly, dabit vobis*, primam conditionem; *ly, si quid*, secundam; *ly, in nomine meo*, tertiam; actandem *ly, petieritis*, quartam satis demonstrat.

Sed quatuor ad hoc requiruntur conditiones.

53. Prima itaque conditio est, ut Oratio fiat pro seipso, non pro alijs, juxta doctrinam S. Augustini, *tract. 102. in Joannem*, dicentis: *Exaudiuntur omnes pro seipsis, non autem pro omnibus; unde non simpliciter dictum est, Dabit; sed, Dabit vobis.* Nam etsi pro alijs quoque ex charitate orare possimus, ac debeamus, juxta illud Jacobi 5. *Orate pro invicem, ut salvemini; multum enim valet oratio justis assidua.* Ideò tamen difficilius impetratio censetur esse pro altero, quam pro seipso; quia, ut Deus conferat gratiam, seu donum, quod peti-

1. Ut Oratio fiat pro seipso.

tur, debet homo esse dispositus ad recipiendum: quæ dispositio non est in libera potestate orantis, si pro alio oret; bene tamen, quando orat pro seipso. Quod si persona altera, pro qua oratur, sit debite disposita, etiam orationem factam pro ipsa, cæterisque vestitam conditionibus, comprehendi sub dicta Christi promissione, merito censet Layman *loc. cit. n. 10.*

II. Ut petantur necessaria ad salutem.

54. Altera conditio est, ut petantur necessaria ad salutem. Nam, ut discurret D. Augustinus *loc. cit.* *Non petitur in nomine Salvatoris, quidquid petitur contra rationem salutis: Et infra: Quidquid autem aliud petitur, nihil petitur: non quia nulla omnino res est, sed quia in tanta rei comparatione, quidquid aliud concupiscitur, nihil est.*

III. Ut Oratio sit pia.

55. Tertia conditio est, ut Oratio sit pia; videlicet actus virtutis Religionis, per quem homo se Deo, tanquam supremo Domino, subicit. Ad hoc autem multum conducit humilitas orantis, plena fides seu fiducia in Deum, opera Misericordiæ, &c. juxta varios, & passim obvios textus S. Scripturæ. Ut verò is, qui orat, sit in statu gratiæ constitutus, tamen ad impetrationem orationis, stantibus supra dictis conditionibus, absolute non requiratur; ut patet ex oratione Publicani à Deo exauditi, cum dixit Lucæ 18. *Deus propitius esto mihi peccatori:* requiritur tamen status gratiæ ad meritum de condigno vitæ æternæ, atque augmenti gratiæ sanctificantis. (e)

(e) Ut dicitur in Tract. 1. Dist. 2. n. 42. & 45.

IV. Ut fiat perseveranter.

56. Quarta est, ut perseveranter oremus: id est, non statim desistamus ab oratione, si nos non exaudiri arbitremur; sed iterato, sæpius, & instanter petamus, secundum illud Luc. 18. *Quoniam oportet semper orare, & non deficere.* Et Coloss. 5. *Orationi instate.* Etenim, ut S. Augustinus *Serm. 5. de Verb. Domini, cap. 5.* monet, idè Deustardius nonnunquam dat, quæ petimus, ut tandem ferventius & perseverantius orantes, plus etiam impetremus, ac petimus. Quædam etiam non negantur, sed ut congruo tempore dentur, differuntur.

Causa, cur multi petant, nec accipiant, quæ?

57. Ex dictis patet ad communem multorum hominum querelam, qui orant, & non accipiunt. Causa quippe est, cur multi non obtineant, quod petunt: quia nimirum conditiones præscriptas non observant; ac præsertim bona temporalia petendo, eadem non ad debitum finem, sive salutem animæ suæ referunt; juxta illud Jacobi 4. *Petitis, & non accipitis, eò quòd male petatis, ut in concupiscentijs vestris insumatis.* Unde D. Basilus, *Serm. De orando Deum,* inquit: *Ideò quandoque petis, & non accipis, quia perperam postulasti, vel infideliter, vel leviter, vel non conferenda tibi, vel destitisti.*

§ 8. Imò

58. Imò dum cæteroquin debitè rogamus pro bonis temporalibus, v. g. moderatis divitijs, sanitate, &c. quas nobis non expedire nescimus, non idcirco irritæ erunt preces istæ: tum quia, si fiant in situ gratiæ, sunt meritoria gloriæ cœlestis, & augmenti gratiæ: tum quia in tali casu ordinariè loco ejusmodi bonorum temporalium, v. g. sanitatis, divitiarum, quæ Deus novit nobis magis fore nociva, sicque misericorditer negat, solet Deus debitè rogantibus conferre alia bona temporalia, vel saltem spiritualia specialium auxiliorum gratiæ, magis profutura ad consequendam vitam æternam. Audiatur Jeremias Drexelius lib. 5. Heliotropij, cap. 2. dicens: *Certissimum est, nullas preces cum debita voluntatis resignatione factas esse irritas, nullas omninò: aut enim quod petitur, aut melius quid impetrabitur.* Et S. Isidorus in Sententijs: *Creberrimè non exaudit Deus ad voluntatem, sed exaudit ad salutem.*

Preces ne-
stræ debitè
factæ, nun-
quam sunt
irritæ etiam
pro bonis
temporali-
bus.

59. Quòd si verò absque debita in Divinam voluntatem resignatione, quin & obstinatè, quidpiam à Deo extorquere contendamus, verendum, ne quod ut optimus Pater negavit, ut rigidus Judex permittat in nostrum malum. Ac proinde, in omnibus omninò precibus illud Domini pro clausula usurpandum: *Veruntamen non mea, ô Deus, sed tua voluntas fiat,* prout devotissimè monet citatus Drexelius.

Castela pe-
tentium
bona tem-
poralia.

DISTINCTIO II.

De Vitijs Religioni oppositis per excessum.

QUÆSTIO I.

Quid sit Superstitio, & quæ species ejus?

1. Sicut in cæteris Virtutibus, ita & in Religione vendicat sibi locum illud vulgatum: *Virtus consistit in medio.* Unde Poëta canit: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines: Quos ultra, citràque nequit consistere virtus.* Igitur contra Religionem potest peccari, tum per excessum, & nomine generico dicitur *Superstitio*; tum per defectum, & vocatur *Irreligiositas*. Ultraque harum varias sub se species complectitur. Et quidem sub Irreligiositate

Religio
consistit in
medio.

Quæ vitia
eidem op-
ponantur?

N 2

con-